

รู้จัก “ชั้นดิน” ช่วยให้การจัดการดินเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำประสบความสำเร็จ

มาทำความรู้จัก “ชั้นดิน” กันเถอะ
ก่อนที่จะใช้ประโยชน์ที่ดินทำการเกษตร

ใช้ประโยชน์ “ความลึกดิน” ช่วยวางแผน
การจัดการดินและการอนุรักษ์ดินและน้ำเบื้องต้น

“ชั้นดิน” เป็นเรื่องสำคัญมาก ๆ ที่เกษตรกรควรารู้ไว้ เมื่อเรามองลึกลงไป
ในแนวตั้งจะเห็นว่าดินมีการทับถมกันเป็นชั้น ๆ แต่ละชั้นจะมีความหนา
สีดิน เนื้อดิน ฯลฯ ที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นผลมาจากอิทธิพลร่วมของสภาพ
ภูมิอากาศ สภาพภูมิประเทศ วัตถุต้นกำเนิดดิน สิ่งมีชีวิตต่าง ๆ และระยะเวลา
โดยนักปฐพีวิทยาได้แบ่งชั้นดินออกเป็น 5 ชั้น คือ

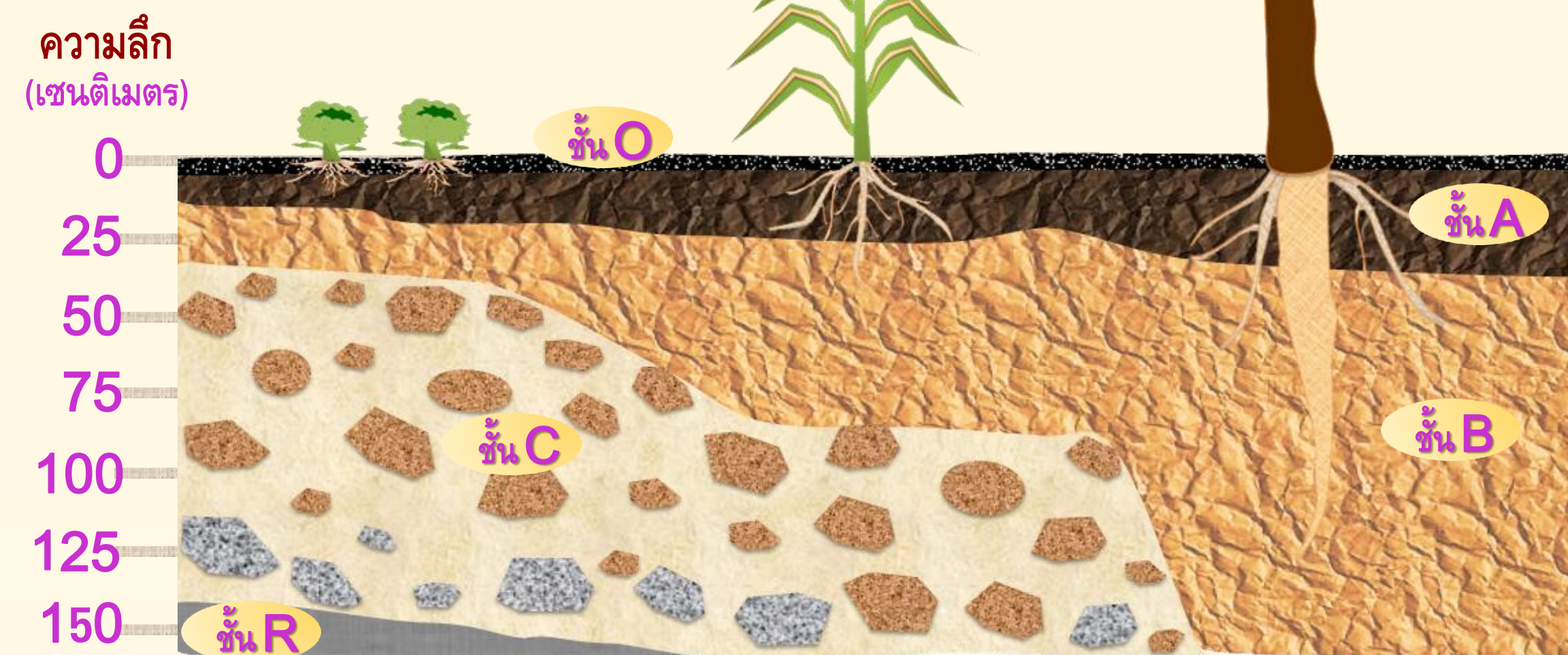
ชั้น O ชั้นดินอินทรีย์ มีซากพืช ซากสัตว์ ที่ย่อยสลายเพียงเล็กน้อย
ไปจนถึงย่อยสลายดี ทับถมกันอยู่ พบได้ในพื้นที่ป่า

ชั้น A ชั้นดินบน มีอินทรีย์วัตถุที่สลายตัวผสมคลุกเคล้ากับแร่ธาตุ ดินสีคล้ำ
หนาประมาณ 15-30 เซนติเมตร หรือเรียกว่า “ชั้นไทรพรวน”

ชั้น B ชั้นดินล่าง มีการสะสมอนุภาคดินเหนียว ดินมีสีจางกว่า แน่นทึบกว่า
มีอินทรีย์วัตถุน้อยกว่าชั้นดินบน บางแห่งอาจพบชั้นดินหนามากกว่า
1.5 เมตร เป็นที่ยึดเกาะของรากพืช ให้พืชทรงตัวอยู่ได้

ชั้น C ชั้นวัตถุต้นกำเนิด มีแร่ธาตุและหินที่กำลังผุพัง

ชั้น R ชั้นหินพื้น เป็นชั้นหินแข็งที่ยังไม่ผุพังและสลายตัว

เมื่อรู้จักชั้นดิน ก็สามารถแบ่งความลึกดินได้ โดยพิจารณาจากความหนาชั้นดิน
O, A, B รวมกัน ดินหนา 0-25 เซนติเมตร เป็นดินตื้นมาก ดินหนา
25-50 เซนติเมตร เป็นดินตื้น ดินหนา 50-100 เซนติเมตร เป็นดิน
ลึกปานกลาง ดินหนา 100-150 เซนติเมตร เป็นดินลึก และดินหนา
มากกว่า 150 เซนติเมตร เป็นดินลึกมาก ทั้งนี้ ดินแต่ละพื้นที่ก็จะมีชั้นดิน
ความหนาที่แตกต่างกัน

ทั้งนี้ เราสามารถใช้ความลึกดินช่วยในการ
กำหนดแนวทางการจัดการดินที่เหมาะสม เช่น
การเลือกชนิดพืช ความลึกในการไถเตรียมดิน
ขนาดหลุมปลูก และประการสำคัญ คือ การใช้
ความลึกดินเป็นตัวกำหนดมาตรการอนุรักษ์ดิน
และน้ำ ทั้งมาตรการวิธีพืช และมาตรการวิธีกล
แบบคร่าว ๆ ได้ เพื่อป้องกันการชะล้าง
พังทลายของดิน ช่วยเก็บรักษาหน้าดินให้คงอยู่

กว่าดินจะหนา
2-3 เซนติเมตร
ต้องใช้เวลาสร้างนานถึง
100 ถึง 1,000 ปี
ฉะนั้น ต้องช่วยกันรักษาหน้าดิน
ให้คงอยู่ เพื่อใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืน
โดยการจัดการดิน
ทำมาตรการอนุรักษ์วิธีพืช
และวิธีกลที่เหมาะสม
กับความลึกดิน

หน้าดินตื้นมาก-ตื้น
ดินลึกน้อยกว่า 50 เซนติเมตร

หน้าดินลึกปานกลาง
ดินลึก 50-100 เซนติเมตร

หน้าดินลึก-ลึกมาก
ดินลึกมากกว่า 100 เซนติเมตร

ชนิดพืชที่ปลูก

พืชผัก ไม้ดอกไม้ประดับ
หญ้าอาหารสัตว์ (ระบบรากสั้น)

พืชผัก ไม้ดอกไม้ประดับ
พืชไร่ ไม้ผล ไม้ยืนต้น

พืชผัก ไม้ดอกไม้ประดับ
พืชไร่ ไม้ผล ไม้ยืนต้น

ไถเตรียมดิน
ขนาดหลุมปลูก

ไถดินลึก 10-30 เซนติเมตร
ขนาดหลุม 50x50x50 เซนติเมตร

ไถดินลึก 10-30 เซนติเมตร
ขนาดหลุม 50x50x50 เซนติเมตร
หรือใหญ่กว่า

ไถดินลึก 10-30 เซนติเมตร
ขนาดหลุม 50x50x50 เซนติเมตร
หรือใหญ่กว่า

มาตรการวิธีพืช

ปลูกพืชคลุมดิน ปลูกพืชหมุนเวียน
ปลูกหญ้าแฝก ฯลฯ

ปลูกพืชคลุมดิน ปลูกพืชหมุนเวียน
ปลูกหญ้าแฝก ฯลฯ

ปลูกพืชคลุมดิน ปลูกพืชแซม
ปลูกหญ้าแฝก ฯลฯ

มาตรการวิธีกล

✗ ไม่เหมาะสม

✗ ไม่เหมาะสม

สร้างชั้นบันไดดิน คุ้มน้ำรอบเขา ฯลฯ
(คำนึงถึงเนื้อดิน ความลาดชัน น้ำฝน)

สอบถามเพิ่มเติม โทร 0 2579 1908

กลุ่มวิจัยและพัฒนาการอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อการเกษตร กองวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

